

SAMKEPPNISEFTIRLITIÐ

1. nóvember 2011.

Skaða bankarnir samkeppni?

Er eignarhald banka á fyrirtækjum samkeppnishamlandi? Er eftirlit nægilega markvisst?

Fundur Félags atvinnurekenda

Ágætu fundargestir,

Umfjöllun undanfarinna daga og vikna um rekstur banka á atvinnufyrirtækjum sýnir vel hversu mikilvæg samkeppnismál eru fyrir endurreisn atvinnulífsins. Samkeppniseftirlitið fagnar þessari umræðu. Rökstudd og yfirveguð umræða um þessi mál skapar með öðru nauðsynlegt aðhald fyrir bankana, fyrirtæki undir yfirráðum þeirra og stjórnvöld sem að þessu koma.

Vandinn sem við stöndum frammi fyrir er augljós. Það er einfaldlega mikil hætta á því að samkeppni sé raskað þegar bankar eru í senn þjónustuveitandi við fyrirtæki á samkeppnismörkuðum og eigendur að tilteknum fyrirtækjum á sömu mörkuðum. Af eignarhaldi banka á atvinnufyrirtækjum stafar auk þess ýmis konar hætta, s.s. hætta á blokkamyndun, sem m.a. felst í því að fyrirtæki undir sama eignarhaldi eigi einvörðungu viðskipti sín á milli. Þessar aðstæður leiða til tortryggni og vantrúar á því að bankarnir komi fram við alla viðskiptavinum með sambærilegum eða eðlilegum hætti.

Þess utan slævir afleit fjárhagsstaða atvinnufyrirtækja samkeppni á mörkuðum. Ef ekki næst að greiða úr þessu innan tíðar er hætta á því að Ísland fari svokallaða „japönsku“ leið, en þar er efnahagslægð í kjölfar bankakreppunnar í byrjun tíunda áratugar síðustu aldar oft kölluð „týndi áratugurinn“. Vandinn þar fólst einkum í því að bankar gripu ekki til nauðsynlegrar endurskipulagningar heldur var lánstími framlengdur og fyrirgreiðslur auknar. Þau fyrirtæki sem svo var ástatt um hafa verið kölluð „uppvakningar“ (e. zombie firms), til að lýsa þeirri staðreynd að þau voru skuldum hlaðin, óskilvirk og óhagkvæm.

Það var með þetta í huga sem Samkeppniseftirlitið beindi sérstöku álitum til bankanna rúmum fjórum vikum eftir hrun, eða þann 12. nóvember 2008, [nr. 3/2008]. Álitid fjallar um ákvarðanir banka og stjórnvalda um framtíð fyrirtækja á samkeppnismörkuðum og hefur að geyma 10 meginreglur um samkeppnismál sem Samkeppniseftirlitið taldi að bankarnir þyrftu að hafa að leiðarljósi í störfum sínum. Þessi tilmæli voru raunar mótuð í góðu samstarfi við Samtök atvinnulífsins og aðra aðila sem mynduðu viðlagahóp atvinnulífsins sem hittist daglega fyrstu vikurnar eftir bankahrunið.

Það var líka með þetta í huga sem Samkeppniseftirlitið birti sérstaka skýrslu í lok nóvember 2008, sem bar heitið *Öflug uppbygging – opnun markaða og efling atvinnustarfsemi*. Þar er að finna greiningu á 15 íslenskum samkeppnismörkuðum, þar sem dregnar eru fram helstu hindranir sem ný og/eða smærri fyrirtæki standa frammi fyrir þegar þau hefja starfsemi eða hasla sér frekari völl. Jafnframt er bent á aðgerðir sem geta rutt úr vegi eða dregið úr þessum hindrunum. Samkeppniseftirlitið beindi því til stjórnvalda og fyrirtækja, þar á meðal bankanna, að leggja sitt lóð á vogarskálarnar við að ryðja þessum hindrunum úr vegi. Þessi skýrsla er að mörgu leyti leiðarstef í verkefnum Samkeppniseftirlitsins eftir hrún.

Það var einnig með þessa alvarlegu stöðu í huga sem Samkeppniseftirlitið gaf út sérstakt umræðuskjal í desember 2009 [nr. 2/2009], um banka og endurskipulagningu fyrirtækja. Þar er fjallað um skuldavanda íslenskra fyrirtækja og samkeppnisleg álitafni tengd honum, og sett fram kjarnasjónarmið sem Samkeppniseftirlitið telur að hafa eigi að leiðarljósi við endurskipulagningu atvinnufyrirtækja. Umræðuskjalið var sent fjölmörgum aðilum til umsagnar.

Og það er með þessar sömu samkeppnishindranir í huga að Samkeppniseftirlitið hefur sett allmörgum yferráðum banka á atvinnufyrirtækjum ítarleg skilyrði. Frá mars 2010 og fram á þennan dag hefur eftirlitið í 27 ákvörðunum sett bönkunum skilyrði vegna yfirtöku þeirra á fyrirtækjum.

Skilyrðin byggja á sjónarmiðum sem sett voru fram í fyrrgreindu umræðuskjali um banka og endurskipulagningu fyrirtækja. Í mörgum tilvikum er mælt fyrir um að bankinn selji hið yfirtekna fyrirtæki innan tiltekins tíma. Einnig eru settar ítarlegar reglur sem tryggja eiga að yfirtekin fyrirtæki starfi sem sjálfstæðir keppinautar á markaði, lögð sú skylda á bankana að þeir setji viðkomandi atvinnufyrirtækjum eðlilegar arðsemiskröfur, bönkunum bannað að hlutast til um viðskipti milli hinna yfirteknu fyrirtækja og annarra fyrirtækja sem bankarnir eiga hluti í eða hafa viðskiptahagsmuni í og leitast við að tryggja gegnsæi í rekstri yfirtekinna fyrirtækja. Að lokum er mælt fyrir um ítarlegt og viðvarandi eftirlit innan bankans með framkvæmd skilyrðanna.

Það er rétt að áréttta að inn á borð Samkeppniseftirlitsins koma fyrst og fremst stærri fyrirtæki. Þannig er yfirtaka banka á fyrirtækjum sem hafa minni en 200 m.kr. veltu ekki tilkynningaskyld samkvæmt samkeppnislögum.

En hver eru skilaboðin sem Samkeppniseftirlitið hefur reynt að koma á framfæri við bankana og atvinnulífið með þeirri vinnu sem hér var rakin? Kjarnann í því má draga saman með eftirfarandi hætti:

1. Í fyrsta lagi telur Samkeppniseftirlitið að einungis eigi að koma þeim fyrirtækjum til aðstoðar, sem eiga sér eðlilegar rekstrarlegar forsendur en forðast beri að endurreisa eða halda gangandi óhagkvæmum fyrirtækjum. Hér verður að

taka skýrt fram að það er augljóslega ekki á könnu Samkeppniseftirlitsins að ákveða það hvaða fyrirtæki eru lífvænleg og hver ekki. Það mat liggur hjá bönkunum þegar þeir taka ákvörðun um leiðir til að endurheimta lán. Hinn endanlegi dómur liggur svo í því hvernig viðkomandi fyrirtæki vegnar í sínum rekstri.

2. Í öðru lagi hefur það verið afdráttarlaust mat Samkeppniseftirlitsins að það sé neytendum og atvinnulífinu til hagsbóta að bankar afskrifi skuldir eða á annan hátt dragi úr skuldabyrði rekstrarhæfra fyrirtækja. Beiting samkeppnislaga eigi ekki að vinna gegn þessu. Stjórnendur margra fyrirtækja hafa krafist þess að Samkeppniseftirlitið sjái til þess að skuldir keppinauta þeirra séu ekki afskrifaðar of mikið, því það sé ósanngjarnt gagnvart þeim sem ekki þurfi á endurskipulagningu skulda að halda. Sem betur fer lét Samkeppniseftirlitið ekki undan þeim kröfum, því með því hefði hægt enn frekar á nauðsynlegri skuldahreinsun, „uppvakningum í íslensku atvinnulífi“ hefði fjölgað til muna og „japanska leiðin“ sem fyrr var getið hefði án efa orðið okkar leið.

Sú keðjuverkun sem hrint er af stað með því að létta skuldum af einu fyrirtæki, með neikvæðum afleiðingum fyrir annan keppinaut, er þannig í mörgum tilvikum óhjákvæmilegur þáttur í þeirri tiltekt sem verður að eiga sér stað, og leiðir um leið til nýrra áskorana í samkeppninni. Jafnframt er neytendum tryggður ábati af þeirri samkeppni í formi lægra verðs.

Um leið verða eigendur fyrirtækja sem ganga í gegnum endurskipulagningu að jafnaði að sæta því að missa eignarhlut sinn nema sérstök rök mæli með öðru. Rannsókn Samkeppniseftirlitsins leiðir í ljós að í þeim fyrirtækjum sem lokið hafa fjárhagslegri endurskipulagningu hefur verið skipt um eigendur í yfir 70% tilvika. Það er því oftast þannig að þeir sem hafa tekið of mikla áhættu missa fyrirtæki sín.

3. Um leið og við höfnum því að beita samkeppnislögum til að draga úr eðlilegum afskriftum leggjum við ríka áherslu á (og það er þriðja atriðið sem ég vil nefna) að bankar eða eignarhaldsfélög á þeirra vegum geri skýra arðsemiskröfu til endurskipulagðra fyrirtækja og gæti fyllsta aðhalds um arðsemi. Sé slíkum sjónarmiðum ekki fylgt er m.a. hættu á að aflétting skulda eða önnur fjárhagsaðstoð sé notuð til sóknar á markaði án þess að eðlilegar forsendur búi að baki. Og ef ekki er hægt að reka fyrirtæki á ásættanlegum arðsemisgrundvelli er það vísbending um að bankinn hafi haldið fyrirtæki gangandi sem á sér ekki rekstrargrundvöll. Þar með er bankinn hugsanlega að halda gangandi óarðbæru fyrirtæki á kostnað arðbærari keppinauta og ef til vill að raska eðlilegu náttúruvali fyrirtækja í samkeppni.

Þetta er kannski kjarni umræðu síðustu daga. Ég kem nánar að þessu hér á eftir.

4. Í fjórða lagi hefur Samkeppniseftirlitið lagt mikla áherslu á að þetta ferli taki eins stuttan tíma og kostur er á. Með þetta í huga hefur Samkeppniseftirlitið í

mörgum tilvikum sett eignarhaldi bankanna á fyrirtækjum tímamörk, eins og áður segir. Við mat á þeim vegast á sjónarmið um að fyrirtæki sé selt sem fyrst í því skyni að takmarka samkeppnisröskun og sjónarmið um að bankinn hafi eðlilegt svigrúm til þess að auka eða viðhalda verðmæti eigna sinna. Sölufræstir eru mismunandi eftir aðstæðum í hverju máli. Um þá ríkir trúnaður, enda geta slíkir tímafræstir, ef opinberir væru, haft óeðlileg áhrif á söluferli og söluverð. Í þessu efni hefur FME reyndar veigamiklu hlutverki að gegna en lög um fjármálafyrirtæki setja rekstri þeirra á atvinnufyrirtækjum skorður.

5. Á meðan á þessu eignarhaldi stendur (og í fimmta lagi) gerir Samkeppniseftirlitið kröfu um að atvinnufyrirtæki í rekstri bankanna séu rekin að öllu leyti sem sjálfstæðir keppinautar og taki ekki mið af hagsmunum bankans í starfi sínu, öðrum en þeim sem varða heilbrigðan og traustan rekstur viðkomandi fyrirtækis. Þannig á að tryggja að viðkvæmar rekstrarupplýsingar um fyrirtæki í viðskiptum við tiltekinn banka berist ekki til eða séu nýttar í þágu keppinautar í eigu bankans. Einnig er lagt blátt bann við því að bankar hlutist til um viðskipti milli hinna yfirteknu fyrirtækja og annarra fyrirtækja sem bankarnir eiga hluti í, eða viðskipti þeirra við viðskiptavinum bankanna. Slík háttsemi er ein af meginneiknum blokkamyndunar í atvinnulífi sem við þekkjum frá gamalli tíð og viljum ekki sjá hér aftur.

Þetta þýðir líka að fyrirtæki í rekstri banka á ekki að hætta að keppa heldur stunda samkeppni á eðlilegum viðskiptalegum forsendum.

6. Síðast en ekki síst verða aðgerðir Samkeppniseftirlitsins að miða að því að draga úr hættunni á því að of mikil skuldabyrði fyrirtækja sé sótt í vasa neytenda í formi hærra verðs.

Það verður nefnilega alltaf að vera skýrt að Samkeppniseftirlitið leggur hagsmuni neytenda og samfélagsins alls til grundvallar í starfi sínu, umfram hagsmuni einstakra fyrirtækja. Margir þeirra sem tjá sig um samkeppnismál virðast halda að meginhlutverk Samkeppniseftirlitsins sé að ganga erinda fyrirtækja sem telja á sér brotið og gæta hagsmuna þeirra. Sömu aðilar bregðast oft ókvæða við ef Samkeppniseftirlitinu tekst ekki að tryggja hagsmuni þeirra hið snarasta. Oft gleymist að grundvöllur samkeppnislaga og hlutverk Samkeppniseftirlitsins er fyrst og fremst að gæta hagsmuna neytenda og samfélagsins í heild af samkeppni. Ástæða þess að Samkeppniseftirlitið tekur oft upp rannsóknir vegna kvörtunar tiltekins fyrirtækis er sú að með því gefst eftirlitinu tækifæri til að bæta samkeppnisaðstæður á viðkomandi markaði út frá tilteknum atvikum, neytendum til góðs. Það er svo bónus ef niðurstaðan nýtist kvartandanum.

Góðir fundargestir,

Allt er þetta gott og blessað, en aðgerðir skipta auðvitað engu máli nema einhver árangur náist. Til þess að varpa ljósi á það réðist Samkeppniseftirlitið á fyrri hluta

Þessa árs í ítarlega rannsókn á stöðu 120 fyrirtækja á mikilvægum samkeppnismörkuðum. Greint er frá niðurstöðum rannsóknarinnar í skýrslunni *Samkeppnin eftir hrun*, sem kynnt var á vel sóttri ráðstefnu Samkeppniseftirlitsins þann 9. júní sl. Í skýrslunni er jafnframt tekin staða á þeim verkefnum sem rakin eru hér að framan og árangur metinn. Rétt er að líta aðeins nánar á stöðu mála, árangur og vonbrigði.

Rannsóknin sýnir að fjárhagslegri endurskipulagningu var ólokið hjá meira en helmingi þeirra fyrirtækja sem þurftu á slíkri endurskipulagningu að halda. Þannig var 38% ólokið, 30% lokið en 32% voru ekki talin þurfa endurskipulagningar við.

Samkeppniseftirlitið mat einnig fjárhagsstöðu fyrirtækjanna 120. Matið sýnir að fjárhagsstaða nærri þriðjungs fyrirtækjanna var orðin mjög slæm þegar á árinu 2007, nærri 65% fyrirtækjanna voru í mjög slæmri stöðu árið 2008, en það hlutfall hafði lækkað niður í tæplega 50% þegar rannsóknin var gerð.

Það vakti líka athygli að um helmingur þeirra fyrirtækja sem farið höfðu í gegnum fjárhagslega endurskipulagningu lentu engu að síður í flokknum „mjög slæm fjárhagsstaða“, en í þeim flokki eru fyrirtæki sem eru í svo slæmri stöðu að þau geta ekki tekið sjálfstæðar viðskiptaákvörðanir. Þetta þýðir að mati Samkeppniseftirlitsins að endurskipulagningin hefur ekki náð nægilega langt og að endurskipuleggja þurfi að nýju fjárhag margra þessara fyrirtækja.

Samkeppniseftirlitið skoðaði líka þróun eignarhalds og yferráða yfir fyrirtækjunum 120. Athugunin sýnir að hlutur bankanna í formlegu eignarhaldi hafði farið úr 2% árið 2007, í 11% 2008 og hafði síðan hækkað í 17% þegar rannsóknin var gerð. Niðurstaðan er hins vegar önnur ef tekin eru með öll fyrirtækin sem metin voru í mjög slæmri stöðu, þ.e. svo slæmri stöðu að þau teljast ekki ráða örlögum sínum sjálf. Þá fer hlutur banka úr 29% árið 2007 upp í 69% árið 2008 og svo niður í 46% þegar rannsóknin var gerð. Með þessu er ekki sagt að stofnast hafi í öllum tilvikum til yferráða í skilningi samkeppnislaga. Það þarfnast nánari rannsóknar.

Af þessum niðurstöðum má augljóslega draga þá ályktun að endurskipulagning atvinnulífsins sé að taka allt of langan tíma. Niðurstöðurnar gefa líka til kynna að ekki séu öll kurl komin til grafar. Þannig séu raunveruleg yferráð bankanna yfir fyrirtækjum ekki komin að öllu leyti upp á yfirborðið, auk þess sem að vísbendingar eru um að ekki hafi verið tekið nægilega vel til í fjárhag sumra þeirra fyrirtækja sem þegar hafa verið endurskipulögð.

Bankarnir sjálfir hafa flestir ef ekki allir gefið það út að fjárhagsleg endurskipulagning fyrirtækja verði að mestu búin nú um áramótin. Hér skiptir máli hvaða skilningur lagður er í þau hugtök sem notuð eru. Eflaust munu bankarnir geta sannfært sjálfa sig um að þessi markmið hafi náðst. Þeir munu hins vegar tæplega sannfæra okkur hin um það.

Það er þó alls ekki þannig að allt hafi þróast á versta veg. Þannig er það mat Samkeppniseftirlitsins að bankarnir hafi að mörgu leyti tekið alvarlega þær meginreglur sem settar voru fram í álitni til þeirra í nóvember 2008. Þetta sést m.a. af því að bankarnir hafa í öllum tilvikum fallist á að undirgangast ítarleg skilyrði sem Samkeppniseftirlitið hefur sett þeim. Þá eru dæmi um að bankarnir hafi farið að óskuldbindandi tilmælum eftirlitsins. Þannig mæltist Samkeppniseftirlitið til þess að fraktflugfélagið Bláfugl yrði tekið út úr Ícelandair samstæðunni og að Hagar yrðu ekki seldir í einu lagi. Hvoru tveggja gekk eftir. Hins vegar eru einnig dæmi um hið gagnstæða. Þannig hefði Arion banki mátt hlusta betur á aðvaranir Samkeppniseftirlitsins að því er varðar t.d. Pennann. Bankastjórinn sjálfur hefur raunar sagt það í fjölmiðlum að úrvinnsla þess fyrirtækis hafi tekið of langan tíma.

Það er einnig ljóst að þau bindandi skilyrði sem Samkeppniseftirlitið hefur sett yfirtöku bankanna á atvinnufyrirtækjum hafa skilað góðum árangri. Enginn vafi leikur á því að þau skilyrði hafa dregið úr samkeppnisröskun og flýtt ferlinu í mörgum tilvikum. Eins og áður sagði hefur Samkeppniseftirlitið tekið 27 ákvarðanir þar sem yfirráðum bankanna hafa verið sett skilyrði. Af þeim eru 10 ekki lengur virkar vegna breytingar á yfirráðum. Nokkur fyrirtæki hafa þannig verið seld frá bönkunum og fleiri eru í sölufarli.

Hin ítarlegu skilyrði skapa því bönkunum aðhald. Samkeppniseftirlitið fylgir skilyrðunum eftir, m.a. með yfirferð og eftirfylgni við reglulegar skýrslur sem eftirlitsaðilar á vegum bankanna senda eftirlitinu vegna þeirra, og bregst við ef í ljós kemur að framkvæmd bankanna er ábótavant. Einnig hefur Samkeppniseftirlitið tekið upp allmargar athuganir á grunni kvartana og ábendinga. Fyrir liggur að brot á skilyrðunum eða vanræksla á því að tilkynna um yfirráð getur varðað bankana stjórnvaldssektum. Nefna má að í júlí sl. lagði Samkeppniseftirlitið 40 m.kr. stjórnvaldssekt á Landsbanka Íslands hf. (gamli Landsbankinn) vegna brota á samrunaákvæðum samkeppnislaga. Áfrýjunarnefnd staðfesti að um brot hafi verið að ræða en lækkaði sektir.

Eftirlit okkar með skilyrðunum hefur einkum leitt í ljós einn veigamikinn veikleika í framkvæmd skilyrðanna. Það er þannig mat Samkeppniseftirlitsins að almennt hafi bönkunum ekki tekist nógu vel til við mótun arðsemiskrafna fyrirtækja og eftirfylgni og upplýsingagjöf vegna þeirra. Eins og áður segir er mjög mikilvægt að yfirteknum fyrirtækjum séu settar skýrar arðsemiskröfur til þess að sporna gegn hættu á því að aflétting skulda eða önnur fjárhagsaðstoð sé notuð til sóknar á markaði án þess að eðlilegar forsendur búi að baki. Skýrar vísbendingar eru um að bankarnir hafi ekki staðið nægilega vel að þessu. Samkeppniseftirlitið rannsakar þetta sérstaklega um þessar mundir og leggur áherslu að bankarnir geri úrbætur.

Ágætu fundargestir,

Það er ekki hægt að skilja við þessa umræðu án þess að minnst á þá gagnrýni sem Samkeppniseftirlitið stendur stöðugt frammi fyrir, nefnilega að eftirlitið sé þungt í vöfum og vinni hægt. Samkeppniseftirlitið þurfi að vinna hraðar úr málum sem það fær til umfjöllunar og að markaðsaðilar gangi að hægvirku rannsóknarferli sem vísu.

Samkeppniseftirlitið tekur alvarlega þessa gagnrýni, sem m.a. kom skýrt fram þegar við leituðum sjónarmiða fyrirtækja til undirbúnings skýrslunni um samkeppnina eftir hrun. Það er að vísu augljóst í okkar huga að gagnrýnendur okkar vanmeta það hversu rannsókn mála á okkar könnu er oft flókin og hversu strangar kröfur eru gerðar til meðferðar málanna. Það er jafn ljóst að fyrirtæki gera sér oft óraunhæfar væntingar um málshraða, væntingar sem ekkert samkeppniseftirlit í gjörvöllum heiminum myndi uppfylla.

Þessi umræða endurspeglar einfaldlega erfitt ástand á mörgum samkeppnismörkuðum. Aðstæður eru svo brýnar að Samkeppniseftirlitið þarf að vera í stakk búið til að vinna hraðar og skilvirkar úr málum en það gerir í dag. Það þarf að sýna í verki vilja stjórnvalda til þess að bæta samkeppnisaðstæður og flýta með því endurreisn atvinnulífsins. Um þetta getum við verið sammála.

Samkeppniseftirlitið metur það svo að verkefnaálag hjá því hafi aukist um a.m.k. 30% frá bankahruni. Ef bara er tekinn fjöldi mála sem til meðferðar er hverju sinni sést að þeim hefur fjölgað úr um tæplega 100 í byrjun hrunsins í tæplega 170 á miðju þessu ári.

Hér er ágætt að hafa í huga að Samkeppniseftirlitið er hópur rúmlega 20 starfsmanna, sem hafa það hlutverk að fylgja eftir samkeppnislögunum á öllum sviðum samkeppninnar þar sem henni verður við komið. Starfsmönnum Samkeppniseftirlitsins er þannig ætlað að tryggja að þúsundir íslenskra fyrirtækja virði samkeppnisreglur og valdi ekki almenningi tjóni. Það er því í býsna mörg horn að líta.

Samkeppniseftirlitið hefur ítrekað bent á mikilvægi þess að taka tillit til þessara þróunar í tengslum við undirbúning og samþykkt fjárlaga. Við undirbúning fjárlaga fyrir næsta ár óskaði Samkeppniseftirlitið eftur 30 m.kr. tímabundinni viðbót til þess að gera því kleift ráðast í reglubundnar rannsóknir er varða endurreisn atvinnulífsins næstu 3-4 árin. Einnig var farið fram á 35 m.kr. viðbót til að tryggja framgang mikilvægustu mála og rjúfa með því flöskuháls sem myndast hefur vegna álags síðustu misseri. Þá var óskað eftir 40 m.kr. viðbót til að mæta auknu almennu verkefnaálagi síðustu misseri.

Í fjárlagafrumvarpinu er í engu tekið tillit til þessa. Þvert á móti er gert ráð fyrir um 10 m.kr. niðurskurði á fjárheimildum, að raunvirði, m.v. yfirstandandi ár.

Það er nauðsynlegt að þeir sem gagnrýna málshraða Samkeppniseftirlitsins hafi þessar staðreyndir í huga.

Að lokum vil ég segja þetta:

Umræða og umkvartanir síðustu daga og vikna gefa til kynna að ekki sé nóg að gert. Ég vil nota þetta tækifæri til að hvetja þá sem búa yfir rökstuddum vísbendingum um samkeppnisröskun bankanna að snúa sér til Samkeppniseftirlitsins. Ábending sem studd er traustum rökum og gögnum getur auðveldað eftirlitinu að meta hvar pottur er brotinn. Almenn stóyrði og órökstuddar upphrópanir koma hins vegar lítið að gagni.

Áherslur Samkeppniseftirlitsins liggja hins vegar ljósar fyrir:

- Draga þarf upp á yfirborðið dulin yfiráð bankanna yfir atvinnufyrirtækjum.
- Tryggja þarf að bankarnir setji fyrirtækjum sem þeir reka eðlileg arðsemismarkmið.
- Flýta þarf sölu fyrirtækja eftir því sem kostur er og innan settra tímamarka.